

## บทที่ ๑

### บทนำ

#### ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องมีกฎระเบียบสำหรับประพฤติดูปฏิบัติร่วมกัน สังคมสงฆ์ก็มีพระธรรมวินัยเป็นหลักแห่งการปฏิบัติร่วมกัน หากมีผู้กระทำความผิดก็มีวิธีระงับ ซึ่งเรียกว่าอธิกรณ์สมณะวิธีระงับอธิกรณ์ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้เพื่อเป็นหลักการและแนวทางในการระงับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์นับตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ซึ่งพระสงฆ์ในยุคต่อมาต่างยึดถือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ด้วยดีเสมอมา อธิกรณ์สมณะหรือวิธีระงับอธิกรณ์นั้นมีถึง ๗ ประการ พระพุทธเจ้าจะทรงใช้วิธีไหนระงับอธิกรณ์แบบใดก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมากพระพุทธองค์จะเริ่มต้นด้วยการประชุมสงฆ์แล้วสอบถามความจริงจากคู่กรณี ดังตัวอย่างเช่น สมัยหนึ่งพระองค์ประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิตเศรษฐี กรุงสาวัตถี พระฉัพพัคคีย์ คือ พวกภิกษุ ๖ รูป ได้กระทำความผิดด้วยตัณหากรรมบ้าง นิยสกรรมบ้าง ปิพพาสนิยกรรมบ้าง ปฏิสาร์นิยกรรมบ้าง อุกเขปนนิยกรรมบ้าง แก่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ลับหลังบรรดาภิกษุอื่น ต่างกล่าวโทษติเตียนแล้วกราบทูลเรื่องนั้นให้พระพุทธองค์ฯ ทรงรับสั่งให้ประชุมสงฆ์และรับสั่งถามภิกษุฉัพพัคคีย์ เมื่อความจริงปรากฏชัดแล้วพระพุทธองค์ทรงตำหนิด้วยประการต่างๆ ในที่สุดทรงบัญญัติพระวินัยความว่า “กรรมทั้ง ๖ ประการนั้น ภิกษุไม่พึงทำแก่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ลับหลัง ภิกษุใดทำต้องอาบัติทุกกฏ”<sup>๑</sup>

อีกตัวอย่างหนึ่งเป็นเรื่องของพระทัพพมัลลบุตรผู้บรรลอรหัตต์ตั้งแต่อายุน้อย แต่ปรารถนาจะทำประโยชน์ให้แก่สงฆ์ จึงไปเฝ้าพระพุทธเจ้าขอรับหน้าที่เป็นผู้จัดการเรื่องที่อยู่อาศัยแล้วจัดภิกษุไปฉันในที่นิมนต์ที่ประชุมสงฆ์เห็นชอบโดยไม่มีภิกษุใดคัดค้านจึงประกาศแต่งตั้ง เมื่อท่านได้รับการแต่งตั้งก็ทำหน้าที่ได้ดีและเรียบร้อยจนได้รับการยกย่อง ถึงแม้มีภิกษุมากลั่นแกล้งต่างๆ นานาแต่ท่านก็มีได้บพร่องในหน้าที่ พระเมตติยะกับพระภุมมชกะซึ่งเป็นพระบวชใหม่ได้รับการจัดอันดับในที่นิมนต์เช้าและคนก็ไม่สนใจถวายอาหารดี ๆ เข้าใจผิดว่าพระทัพพมัลลบุตรกลั่นแกล้ง จึงหาเรื่องให้นางเมตติยาภิกษุณีใจท้ออาบัติปาราชิกว่าข่มขืนนาง เมื่อเรื่องถึงพุทธสำนักพระพุทธองค์ทรงได้สอบสวน ในที่ประชุมสงฆ์ได้มีคำสั่งให้สีกนางเมตติยาภิกษุณีเสีย สำหรับพระเมตติยะกับพระภุมมชกะเนื่องจากเป็นภิกษุต้นบัญญัติ อันเรียกว่า “อาทิกัมมิกะ” จึงพ้นความผิด

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า วิธีระงับอธิกรณ์ (อธิกรณ์สมณะ) ซึ่งเป็นหลักการตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดในพระธรรมวินัยที่ปรากฏในวินัยปิฎกนั้น ถือว่าเป็นกระบวนการตัดสินการกระทำความผิดของคณะสงฆ์ที่แสดงให้เห็นรูปแบบแห่งระบอบประชาธิปไตยนับแต่สมัยพุทธกาลอย่างไรก็ตามการตัดสินลงโทษพระสงฆ์ผู้กระทำความผิดในยุคปัจจุบันนี้ ความผิดบางอย่างนอกจากเป็นการละเมิดพระธรรมวินัยแล้ว ยังเป็นความผิดกฎหมายบ้านเมืองอีกด้วย เพราะพระสงฆ์ไทยต้องประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและอยู่ภายใต้การควบคุมของประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธี

<sup>๑</sup> วิ. จุ. (ไทย) ๖/๕๘๕/๒๖๗

พิจารณาความอาญา และกฏนิคกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เพราะประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายที่บัญญัติบังคับใช้กับทุกคนในประเทศไทยไม่ว่าคนนั้นจะเป็นคฤหัสถ์หรือบรรพชิตก็ตาม เมื่อผู้ใดกระทำความผิดกฎหมาย ผู้นั้นจะต้องรับโทษตามกฎหมาย หากไม่ได้กระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าวก็ไม่ต้องรับโทษ

จะเห็นได้ว่าสังคมสงฆ์มีพระวินัยหรือสิกขาบทเป็นสิ่งที่ควบคุม ในขณะที่เดียวกันก็มีกฏนิคกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ รวมถึงประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาควบคุมอีกชั้นหนึ่ง เพราะสังคมสงฆ์เป็นสังคมพิเศษที่ซ่อนอยู่ในสังคมไทย แม้พระสงฆ์จะมีกฎระเบียบคือพระวินัยหรือสิกขาบทเป็นเครื่องควบคุมบังคับ แต่ในบางกรณีความผิดที่ละเมิดพระวินัยบัญญัติยังต้องมีความผิดตามกฎหมายของฝ่ายอาณาจักรด้วย และในบางกรณีการกระทำที่ผิดพระวินัยแต่อาจไม่มีความผิดตามกฎหมายก็ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ทำหน้าที่พิจารณาว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการในการวินิจฉัย และการหาข้อเท็จจริงมากล่าวอ้าง เพราะการวินิจฉัยคดีที่เกิดขึ้นนั้นถ้าทำผิดพลาดแล้วย่อมเกิดผลร้ายต่อผู้ถูกกล่าวหา พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่วินิจฉัย จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความชำนาญในการพิจารณาคดีตามกระบวนการของกฏนิคกรรม และในขณะเดียวกันก็ต้องมีความชำนาญในการพิจารณาหลักกฎหมายและสิกขาบท เพราะระบบการปกครองสงฆ์ไทยในปัจจุบัน อาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ บังคับใช้อยู่ คดีพระสงฆ์เมื่อต้องอธิกรณ์บางคดีสร้างความหนักใจต่อผู้เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ จึงต้องใช้เวลานานในแต่ละคดี เพราะต้องการให้เกิดความยุติธรรมทั้งสองฝ่าย อีกทั้งโทษบางอย่างเมื่อวินิจฉัยผิดจะกลายเป็นตราบาปต่อผู้ต้องโทษ ถึงแม้ว่าในสิกขาบทไม่มีโทษถึงประหารชีวิตเหมือนฝ่ายอาณาจักร แต่โทษอาบัติปาราชิกก็อุปมาเหมือนกับโทษประหารชีวิตเช่นกัน จะเห็นว่ากระบวนการวินิจฉัยในทางฝ่ายอาณาจักรและฝ่ายศาสนจักรมีทั้งความเหมือนกัน และต่างกัน ถ้าผู้พิจารณาทั้งฝ่ายอาณาจักร และฝ่ายศาสนจักรได้เรียนรู้ถึงเครื่องมือที่ใช้วินิจฉัยดังกล่าวจะก่อให้เกิดความถูกต้องและเที่ยงธรรมแก่คู่กรณีมากยิ่งขึ้น

การบัญญัติกฎหมายของทุกสังคมมีการนำเอาหลักทางศีลธรรมทางศาสนา ตลอดจนจารีตประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละสังคมเข้ามาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญด้วย ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาล้วนพัฒนาขึ้นมาจากศีลธรรมขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี ศาสนา และกฎเกณฑ์ข้อบังคับ ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อธำรงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสมาชิกในสังคม ทั้งเพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเป็นไปโดยราบรื่น สอดคล้องความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ดังภาษิตลาตินที่ว่า "ที่ใดมีมนุษย์ ที่นั่นมีสังคม ที่ใดมีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย" โดยประมวลกฎหมายอาญาจะกล่าวถึงการกระทำความผิดและผู้กระทำความผิดต้องรับโทษอย่างไรบ้าง อาทิเช่นผู้ใดฆ่าผู้อื่น ก็ต้องรับโทษประหารชีวิตเป็นต้น ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกระบวนการพิจารณาเพื่อตัดสินลงโทษผู้กระทำ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา รวมทั้งได้ระบุถึงวิธียื่นฟ้อง วิธีการไต่สวนมูลฟ้อง การสืบพยาน การหมายเรียกพยาน การสืบพยานผู้เชี่ยวชาญ การพิจารณา และการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นต้น

นอกจากนี้ความล่าช้าในการพิจารณาคดีก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนบางส่วนต้องติดคุกฟรี โดยที่ศาลยังไม่ได้ตัดสินว่ามีความผิด แม้ตามกฎหมายหากมีความผิดพลาดหรือการใช้อำนาจโดยมิชอบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้วการเยยยาดเซียดังกล่าวจากรัฐ เทียบไม่ได้เลยกับวิบากกรรมและความสูญเสียที่ได้รับจากความบกพร่องของระบบการดำเนินคดีอาญา จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับกระบวนการยุติธรรมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานทุกฝ่ายสมควรต้องร่วมมือกันในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมอย่างจริงจังรวมทั้งปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรมให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

จะเห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมทางพุทธศาสนายังไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดความยุติธรรมในสังคมสงฆ์ปัจจุบัน และยังต้องมีการแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างกฏนิคหกรรมของมหาเถรสมาคมและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้เข้ากับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการปรับปรุงโครงสร้างและรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับคณะสงฆ์นั้น ถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ละเอียดอ่อน และจำต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง สมควรมีการวิจัยให้ชัดเจนไม่คลุมเครือ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักการลงโทษพระสงฆ์ผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมและยุติธรรม งานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมามีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์อันควรค่าแก่การศึกษาวิจัยมีเป็นจำนวนมาก แต่งานวิจัยเหล่านั้นยังขาดการศึกษาเปรียบเทียบอธิกธรรมาภิบาลกับประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นต้น รวมทั้งยังไม่มีงานวิจัยที่ได้ศึกษาสังเคราะห์รูปแบบกระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิดพระวินัยทางพุทธศาสนาที่เหมาะสมและยุติธรรมกับสังคมในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสาระสำคัญที่ควรศึกษาอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดในพุทธศาสนาเถรวาทโดยมุ่งเน้นวิจัยประเด็นกระบวนการระงับอธิกธรรมาภิบาลและกฏนิคหกรรมของมหาเถรสมาคมเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญารวมทั้งสังเคราะห์รูปแบบกระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมและยุติธรรมกับสังคมสมัยปัจจุบัน เพื่อเป็นการพัฒนาคณะสงฆ์และกระบวนการยุติธรรมของไทย ผู้วิจัยหวังว่าการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมสงฆ์และสังคมไทยโดยรวมต่อไป

## ๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาวิธีระงับอธิกธรรมาภิบาลในพระพุทธานุสา และหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวิธีระงับอธิกธรรมาภิบาล และหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

## ๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

### ๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยจะทำการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้ คือหลักการลงโทษผู้กระทำผิดในพระพุทธศาสนาเถรวาทตามหลัก อธิกรณ์ วิธีระงับอธิกรณ์ กฎนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคหกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของราชอาณาจักรไทย โดยเปรียบเทียบข้อเหมือน-ข้อแตกต่างของหลักการลงโทษผู้กระทำผิดทั้ง ๒ ระบบ รวมทั้งสังเคราะห์รูปแบบการลงโทษที่เหมาะสมกับปัญหาของสงฆ์และสังคมไทยในอนาคตต่อไป

### ๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยได้แยกประเภทในการศึกษาวิจัยดังนี้

ก) เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กฎนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคหกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ราชกิจจานุเบกษา

ข) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา คัมภีร์นอกพระไตรปิฎก งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตำราคำบรรยาย คำพิพากษาศาลฎีกา และคำอธิบายของนักการศาสนา นักกฎหมาย ผู้รู้ อาจารย์ต่างๆ นิตยสารและหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำการวิจัย

## ๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

**หลักการลงโทษ** หมายถึง หลักในการพิจารณาและกำหนดโทษโดยคำนึงถึงระดับโทษตามที่พระวินัยในพระพุทธศาสนาเถรวาท หรือกฎหมายกำหนดไว้ เช่นความผิดร้ายแรงกำหนดโทษสถานหนักความผิดไม่ร้ายแรงกำหนดโทษสถานเบา เป็นต้น

**ผู้กระทำผิดในพระพุทธศาสนาเถรวาท** หมายถึง ภิกษุผู้กระทำผิดตามพระธรรมวินัยตามหลักอธิกรณ์ วิธีระงับอธิกรณ์ และกฎนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคหกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

**พุทธบัญญัติ** หมายถึงกฎระเบียบ ข้อบังคับที่พระพุทธเจ้าตั้งไว้ คือระเบียบการปกครองภิกษุและภิกษุณี ที่เรียกโดยทั่วไปว่าพระวินัย

**อธิกรณ์** ในคำวัดใช้หมายถึงสาเหตุ คดีเรื่องราว ปัญหา ความยุ่งยาก กิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ที่สงฆ์ต้องจัดการสะสางหรือดำเนินการทำให้สงบหรือเป็นไปด้วยดี

**กฎหมายสงฆ์** หมายถึง กฎนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ว่าด้วยการลงนิคหกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

**กฎหมายอาญา** หมายถึง กฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดลักษณะของการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิด และกำหนดบทลงโทษทางอาญาสำหรับความผิดนั้น เป็นกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดเป็นความผิด

**ประมวลกฎหมายอาญา** หมายถึง กฎหมายที่มีโทษทางอาญาตั้งแต่โทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน

**ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา** หมายถึง กฎหมายที่เกี่ยวกับการฟ้องคดี การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณา รวมทั้งคำพิพากษาและคำสั่งในการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

## ๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### ๑.๕.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

**พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)** ได้เขียนถึงพระวินัยในหนังสือ รู้จักพระไตรปิฎกเพื่อเป็นชาวพุทธที่แท้ ว่า พระวินัย คือ ประมวลพุทธบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการเป็นอยู่ หรือกฎระเบียบต่าง ๆ ของสงฆ์ที่จะดำรงไว้ซึ่งภาวะอันเป็นเครื่องเกื้อหนุนให้ภิกษุและภิกษุณีประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยนั้นอย่างได้ผลดีและรักษา พระศาสนาไว้ได้ ด้วยเหตุนี้ จึงเรียกพระพุทธศาสนาด้วยคำสั้น ๆ ว่า ธรรมวินัย<sup>๒</sup>

**พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)** ได้กล่าวไว้ในผลงานเรื่อง นิติศาสตร์เชิงพุทธ เกี่ยวกับระบบของการอยู่ร่วมกันในสังคมสงฆ์ว่า เกิดจากการที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบพระธรรมแล้วใช้พระธรรมเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างสังคมหรือชุมชนทางพระพุทธศาสนาขึ้นซึ่งระบบของสงฆ์ได้อาศัยพระวินัยเป็นเสมือนหนึ่งเส้นด้ายในการร้อยรัดขัดเกลาพฤติกรรมของสังคมสงฆ์ให้เกิดการเรียนรู้พระธรรมและพระวินัยก็เป็นเสมือนหนึ่งระบบการศึกษาที่จะทำให้สมาชิกในสังคมสามารถที่จะปรับพฤติกรรมเพื่อที่จะสามารถเรียนรู้และก้าวไปสู่เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาได้<sup>๓</sup>

**พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)** ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องวินัยใหญ่กว่าที่คิด ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทรรศนะของเรื่องพระวินัยว่าเป็นส่วนประกอบของพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ซึ่งวินัยนั้นมิใช่เป็นเพียงแค่งานที่มีสภาพบังคับ แต่เป็นกฎหรือแนวทางที่เอื้อต่อการศึกษาและปฏิบัติของสมาชิกในสังคมสงฆ์ซึ่งสมาชิกในสังคมสงฆ์จะต้องให้การเคารพและศึกษาเพื่อให้ทราบถึงคุณประโยชน์ของวินัย<sup>๔</sup>

**พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)** ได้กล่าวไว้ในหนังสือการปกครองคณะสงฆ์ไทยว่า โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์นี้มีลักษณะสอดคล้องคู่ขนานกับโครงสร้างการปกครองประเทศ ดังนั้นก่อนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติสงฆ์แต่ละครั้ง รัฐสมควรทำการวิจัยถึงผลได้ผลเสียที่จะตามมาพร้อมกับการจัดประชุมสัมมนาพระสงฆ์และคฤหัสถ์ผู้เกี่ยวข้องก่อนนายสนธิ ศรีสำแดง ได้กล่าวไว้ในหนังสือ กฎหมายที่พระสงฆ์ควรทราบ นิติกรสงฆ์เล่ม ๑ ว่า การจับพระสึกก่อนคำ

<sup>๒</sup> พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), รู้จักพระไตรปิฎกเพื่อเป็นชาวพุทธที่แท้, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ เอ็ดดิสัน เพรสโปรดักส์ , ๒๕๔๓) , หน้า ๒๙.

<sup>๓</sup> พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), วินัยใหญ่กว่าที่คิด, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓). หน้า ๑๓.

<sup>๔</sup> พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖). หน้า ๑๙.

พิพากษาอันถึงที่สุดไม่น่ากระทำได้ เนื่องจากพระภิกษุเป็นผู้มีสถานะเป็นบุคคลต้องอยู่ในกรอบแห่งกฎหมายบ้านเมืองที่เรียกว่าอาณาจักร และอยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัยเรียกว่าพุทธจักร ความผิดที่เกิดจากการละเมิดกฎหมายบ้านเมืองเรียกว่าโลกวิสัยความผิดบางอย่างเป็นความผิดทางโลกคือกฎหมายบ้านเมือง บางอย่างเป็นความผิดทางธรรมวินัยบางอย่างเป็นความผิดทั้งสองทาง<sup>๕</sup>

**สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล** จากหนังสือ “ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” ได้มีหลักกฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา ๕๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญาไว้ว่าการกระทำโดยเจตนาได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะที่ผู้กระทำการกระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น วรรคสี่ การกระทำโดยประมาทได้แก่ กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนาแต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้แต่หาได้เพียงพอไม่ วรรคห้า การกระทำให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย<sup>๖</sup>

**แสวง อุดมศรี** ได้กล่าวไว้ในหนังสือ การปกครองคณะสงฆ์ไทยว่า อาณาจักรกับศาสนจักรเป็นสถาบันหลักที่ดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์มาตั้งแต่สมัยบรรพกาล บางครั้งสถาบันทั้งสองต่างดำรงอยู่ในลักษณะสนับสนุนส่งเสริมกันและกัน บางครั้งก็ขัดแย้งกัน บางครั้งก็พยายามแสดงบทบาทสะท้อนออกมาในลักษณะคล้ายกับต้องการที่จะครอบงำสถาบันของกันและกัน เพื่อให้สถาบันของตนมีความยิ่งใหญ่และเกรียงไกรในสังคมแต่เพียงสถาบันเดียว<sup>๗</sup>

**นคร พจนวรพงษ์** ได้กล่าวไว้ในหนังสือคำอธิบายกฎหมายอาญาว่า เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความผิดและโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิด โดยทุกสังคมย่อมมีกฎหมาย ข้อบังคับความประพฤติของสมาชิกในสังคมนั้นๆ บุคคลใดมีการกระทำที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสังคมหรือคนส่วนใหญ่ จัดเป็นการกระทำความผิดทางอาญา ดังนั้นกฎหมายอาญาจึงเป็นกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้

<sup>๕</sup> สนิท ศรีสำแดง, **นิติกรสงฆ์ เล่ม ๑**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๔๓). หน้า ๒๒.

<sup>๖</sup> สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล, **ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายแพ่ง**, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจริญรัฐการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๓๒.

<sup>๗</sup> แสวง อุดมศรี, **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**, (กรุงเทพมหานคร:มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓). หน้า ๓๙.

<sup>๘</sup> นคร พจนวรพงษ์, **คำอธิบายกฎหมายอาญา**, (กรุงเทพมหานคร : เจริญกิจ, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐.

<sup>๙</sup> สัก กอแสงเรือง, **คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**, (กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณาการ, ๒๕๕๐). หน้า ๔๖.

<sup>๑๐</sup> อธิราช มณีภาค, “การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมในพระวินัยปิฎกกับกระบวนการยุติธรรมของกฎหมายไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖). บทคัดย่อ.

<sup>๑๑</sup> ใจทิพย์ ภัทรวีเชียร, “การศึกษากฎหมายที่มีผลกระทบต่อพระสงฆ์ไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมโดยการกำหนดว่า การกระทำใดเป็นความผิดอาญาและได้กำหนดโทษของผู้ฝ่าฝืนการกระทำความผิดนั้นๆ<sup>๔</sup>

**สีก กอแสงเรือง** ได้กล่าวไว้ในหนังสือคำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยวิธีการฟ้องคดี การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณา การนำสืบพยานหลักฐานการออกหมายเรียกพยาน การออกหมายจับ การจับกุม การระงับการลงโทษ รวมทั้งการทำคำพิพากษาและคำสั่งในการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา<sup>๕</sup>

### ๑.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

**คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ** ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง “การศึกษา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์กำหนดโทษทางอาญา” เนื้อหาย่อยได้กล่าวถึงการกำหนดโทษอาญาตามกฎหมายไทยมียังมีข้อบกพร่องที่ควรมีการปรับปรุงแก้ไข โดยได้ข้อสรุปว่า

๑. สมควรกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดโทษตามกฎหมายให้ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ใช้เป็นหลักในการพิจารณาว่าควรกำหนดโทษประเภทใดจึงจะเหมาะสมกับเนื้อหา และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และในชั้นที่หน่วยงานเสนอร่างกฎหมายที่มีบทลงโทษ จะต้องชี้แจงเหตุผลประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีให้ชัดเจนถึงเหตุผลที่ใช้โทษดังกล่าว

๒. โทษที่จะกำหนดแก่ผู้กระทำความผิดควรแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ โทษทางปกครอง และโทษอาญา โดยมีข้อพิจารณาการเลือกใช้โทษดังนี้

๒.๑ โทษทางปกครองควรใช้แก่การกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองหรือการกระทำที่ไม่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือต่อชีวิตหรือร่างกายของผู้อื่น

๒.๒ โทษอาญาควรใช้แก่การกระทำที่มีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือต่อสังคมเป็นส่วนรวมหรือระบบเศรษฐกิจของประเทศหรือเมื่อการใช้โทษทางปกครองแก่การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองไม่อาจทำให้การบังคับการตามคำสั่งทางปกครองนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ในกรณีนิติบุคคลกระทำความผิด โทษที่นิติบุคคลจะได้รับนั้นต้องได้สัดส่วนกับโทษที่บุคคลธรรมดาจะได้รับโดยศาลควรมีดุลพินิจที่จะกำหนดโทษที่นิติบุคคลได้รับให้สูงกว่าโทษที่บุคคลธรรมดาจะได้รับทั้งนี้ ควรต้องพิจารณาตามความรุนแรงและผลแห่งการกระทำของนิติบุคคลเป็นกรณีๆ ไป

๔. การกำหนดความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลควรปรับปรุงบนพื้นฐานความผิดของผู้แทนนิติบุคคลตามที่มีอยู่เดิม โดยกำหนดให้เฉพาะผู้แทนนิติบุคคลซึ่งรู้เห็นหรือยินยอมให้ นิติ

<sup>๔</sup> นคร พจนนพงษ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา, (กรุงเทพมหานคร : เจริญกิจ, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐.

<sup>๕</sup> สีก กอแสงเรือง, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณาการ, ๒๕๕๐). หน้า ๔๖.

บุคคลกระทำความผิดต้องรับโทษอาญา โดยให้ผู้กล่าวหาว่าผู้แทนนิติบุคคลกระทำความผิดต้องเป็นผู้พิสูจน์ความผิดของผู้แทนนิติบุคคลนั้น<sup>๑๐</sup>

**วรวรรณ สายแสง** เขียนถึงพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัย ในวิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต “การศึกษาเปรียบเทียบพระวินัยของภิกษุกับภิกษุณีในพุทธศาสนาเถรวาท : ศึกษาเฉพาะกรณีปาจิตตีย์” ว่า การที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยปกครองคณะสงฆ์นั้น ทรงบัญญัติในเมื่อมีภิกษุ ภิกษุณีก่อเรื่องเสียหายขึ้น เป็นที่ตำหนิติเตียนของคณะสงฆ์ และประชาชนทั้งที่นับถือพระพุทธศาสนา และไม่นับถือ การได้รับโทษทางบ้านเมือง ก็ทรงปรับอนุวัตตามทางบ้านเมือง<sup>๑๑</sup>

**อริราช มณีภาค** ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมในพระวินัยปิฎกกับกระบวนการยุติธรรมของกฎหมายไทย ให้ความเห็นว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มีบางมาตราทำให้กระบวนการพิจารณาในการปกครองสงฆ์เป็นไปอย่างล่าช้ามาก เช่นการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในคดีพระพิมลธรรม ความล่าช้าดังกล่าวนี้ไม่น่าจะเป็นผลดีแก่วงการของคณะสงฆ์และยังกระทบกระเทือนถึงฝ่ายอาณาจักรด้วย<sup>๑๒</sup>

**ใจทิพย์ ภัทรวีเชียร**ได้กล่าวสรุปไว้ในผลงานวิจัยเรื่อง การศึกษากฎหมายที่มีผลกระทบต่อพระสงฆ์ไทย โดยศึกษากฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๔๘๗ และคำสั่งมหาเถรสมาคมเรื่องการควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๕๓๙ ว่า ควรปรับเนื้อหาของกฎหมายเสียใหม่กฎหมายควรให้โอกาสแก่ผู้ต้องหาในการต่อสู้เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง และการบัญญัติกฎหมายควรเปิดกว้างเพื่อให้สามารถก่อให้เกิดความยุติธรรมอย่างแท้จริงแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง<sup>๑๓</sup>

**อติเทพ ผาตา**ได้กล่าวสรุปไว้ในผลงานวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบและกระบวนการแก้ปัญหาในพระพุทธศาสนาเถรวาท : กรณีศึกษาเฉพาะกรณีอธิกรณ์สมณะ ๗ และกฏนิคหกรรมของมหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและกระบวนการแก้ปัญหา โดยอธิกรณ์สมณวิธีในสมัยพุทธกาลกับกฏนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม ภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ในเชิงการเปรียบเทียบเพื่อที่จะหาข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการแก้ปัญหาอธิกรณ์ทั้งในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบันว่า มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

<sup>๑๐</sup> คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ, “การศึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา”, รายงานการศึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา, ๒๕๔๗.

<sup>๑๑</sup> วรวรรณ สายแสง, “การศึกษาเปรียบเทียบพระวินัยของภิกษุกับภิกษุณีในพุทธศาสนาเถรวาท : ศึกษาเฉพาะกรณีปาจิตตีย์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๖, หน้า ๒.

<sup>๑๒</sup> อริราช มณีภาค, “การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมในพระวินัยปิฎกกับกระบวนการยุติธรรมของกฎหมายไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖). บทคัดย่อ.

<sup>๑๓</sup> ใจทิพย์ ภัทรวีเชียร, “การศึกษากฎหมายที่มีผลกระทบต่อพระสงฆ์ไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

ซึ่งในสมัยปัจจุบันพบว่าการบริหารคณะสงฆ์ภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์นั้น ไม่ได้ยึดเอาพระธรรมวินัยเป็นธรรมนูญสูงสุดในการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งผลของการดำเนินนโยบายดังกล่าวก็ทำให้เกิดปัญหาข้อโต้แย้งและการวิพากษ์จากสังคมมาโดยตลอด<sup>๑๔</sup>

**วิรัช กลิ่นสุบรรณ** ได้กล่าวสรุปไว้ในผลงานวิจัยเรื่อง กระบวนการพิจารณานิคหกรรม : ปัญหาและแนวทางแก้ไข ว่า กระบวนการพิจารณานิคหกรรม ตามกฎหมายเถรสมาคมฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ นั้นเป็นวิธีการที่ใช้การพิจารณาตามแนวกฎหมายทางฝ่ายอาณาจักรโดยเฉพาะความผิดที่มีโทษหนักขึ้นครุภาติ โดยมีขั้นตอนตั้งแต่การฟ้อง การไต่สวนการพิจารณาความผิด แต่การพิจารณานิคหกรรมตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ มักจะมีปัญหาหลายประการ และมีปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างทางด้านทางปกครองและกฎหมาย ทำให้เกิดความล่าช้าโดยเฉพาะพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และกฎหมายเถรสมาคมมีบางข้อที่สมควรปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายทั่วไป สำหรับแนวทางที่เห็นว่าควรแก้ไขเพื่อให้กระบวนการพิจารณานิคหกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพคือ ควรแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติสงฆ์ และกฎหมายเถรสมาคมที่ใช้ในปัจจุบันให้มีความเหมาะสม<sup>๑๕</sup>

สรุปได้ว่า กระบวนการพิจารณานิคหกรรม ตามกฎหมายเถรสมาคมนั้นเป็นวิธีการพิจารณาตัดสินลงโทษภิกษุผู้กระทำความผิดตามแนวประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเฉพาะความผิดที่มีโทษหนักขึ้นครุภาติ โดยมีขั้นตอนตั้งแต่การฟ้อง การไต่สวนการพิจารณาความผิด แต่การพิจารณานิคหกรรมตามกฎหมายเถรสมาคมมีปัญหาหลายประการ และมีปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างทางด้านทางปกครองและกฎหมาย ทำให้เกิดความล่าช้า โดยเฉพาะพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และกฎหมายเถรสมาคมมีบางข้อที่สมควรปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สำหรับแนวทางที่เห็นว่าควรแก้ไขเพื่อให้กระบวนการพิจารณานิคหกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ควรแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติสงฆ์ และกฎหมายเถรสมาคมที่ใช้ในปัจจุบันให้มีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์นี้มีลักษณะสอดคล้องคู่ขนานกับโครงสร้างการปกครองประเทศตั้งนั้ก่อนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติสงฆ์แต่ละครั้ง สมควรทำการวิจัยถึงผลได้ผลเสียที่จะตามมาพร้อมกับการจัดประชุมสัมมนาพระสงฆ์และคฤหัสถ์ผู้เกี่ยวข้องก่อน อีกทั้งหนังสือและงานวิจัยต่างๆ ก็ไม่ได้มีการศึกษากระบวนการระงับอธิกรณ์เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งยังไม่เคยมีงานวิจัยการสังเคราะห์รูปแบบกระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมและยุติธรรมกับสังคมสมัยปัจจุบันแต่อย่างใด จากข้อมูลดังได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยังเป็นปัญหาและชวน

<sup>๑๔</sup> อธิเทพ ผาหา, “การศึกษารูปแบบและกระบวนการแก้ปัญหาในพระพุทธศาสนาเถรวาท : กรณีศึกษาเฉพาะกรณีอธิกรณ์สมณะ ๗ และกฏนิกหกรรมของมหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐). บทคัดย่อ.

<sup>๑๕</sup> วิรัช กลิ่นสุบรรณ, “กระบวนการพิจารณานิคหกรรม : ปัญหาและแนวทางแก้ไข”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓). บทคัดย่อ.

ให้ศึกษาต่อไปในด้านรายละเอียดของวิธีการแก้ปัญหาทั้ง ๒ วิธีว่า มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรและเมื่อได้ผล

การศึกษาอันเป็นข้อแตกต่างจากการเปรียบเทียบดังกล่าวแล้ว สามารถที่จะนำเอาข้อเด่น-ข้อด้อยของกระบวนการแก้ไขปัญหาทั้ง ๒ ระบบมาสังเคราะห์เพื่อที่จะหาทางออกเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานั้นที่เข้ากับปัญหา ซึ่งข้อค้นพบและการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีผู้ศึกษาและพยายามหาคำตอบกันมาเป็นเวลานานแต่ก็ปรากฏว่ายังไม่ สามารถตอบปัญหาของสังคมได้ ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาต่างๆ ที่นำเสนอมานั้นเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและยังไม่มีผู้นำไปศึกษาอย่างจริงจัง หากมีการศึกษาให้กระจ่างชัดแล้วคงมีประโยชน์แก่ผู้ใดศึกษาในอนาคตได้

## ๑.๖ วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑.๖.๑ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ โดยวิธีเก็บข้อมูลจากพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การระงับอธิกรณ์จากพระวินัยปิฎก กฎนิคกรรมของมหาเถรสมาคมฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและราชกิจจานุเบกษา

๑.๖.๒ รวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ คือ คัมภีร์นอกพระไตรปิฎก อรรถกถา งานวิจัยวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง งานนิพนธ์ทั่ว ๆ ไป เอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการ ตำราคำบรรยายจากคำพิพากษาศาลฎีกา คำอธิบายของนักการศาสนา นักกฎหมาย ผู้รู้ อาจารย์ต่างๆ นิตยสารหนังสือพิมพ์ รวมทั้งอินเทอร์เน็ตที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำการวิจัย

๑.๖.๓ นำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๑.๖.๔ สรุปข้อมูลเพื่อนำเสนอผลงานการวิจัยต่อไป

## ๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดในพระพุทธศาสนาเถรวาทตามหลักอธิกรณ์วิธีระงับอธิกรณ์ และหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๗.๒ ทำให้ทราบความเหมือนและแตกต่างการลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๗.๓ นำผลที่ได้จากการศึกษาเป็นข้อมูลทางวิชาการทั้งทางพระพุทธศาสนาและกฎหมาย

